

REFERENCES

1. Jonathan Swift. «A Tale of a Tub», available at: http://royallib.ru/read/swift_dgonatan/skazka_bochki.html#143360 (rus).
2. Swift Jonathan (2007), Gulliver's Travels. A Tale of a Tub, Moscow, 592 p. (rus).
3. Zimbardo F., Lyayppe M. (2001), Social influence, St. Petersburg, 448 p. (rus).

© Білецький Віталій

Надійшла до редакції 12.05.2014

УДК 111+141.32

КАРІВЕЦЬ ІГОР,

кандидат філософських наук, доцент кафедри філософії
Національного університету "Львівська політехніка", м. Львів

ФУНДАМЕНТАЛЬНА ОНТОЛОГІЯ МАРТИНА ГАЙДЕГ҆РА: СПРАВЖНІСТЬ І ПОВСЯКДЕННІ ПРАКТИКИ

У статті розглядається феномен справжності в контексті антропологічної кризи, яка полягає в повсякденних практиках як уміння жити за умов нецілісності. На основі аналізу фундаментальної онтології Мартіна Гайдег҆ра автор доходить висновку, що справжність - це складний онтологічний досвід тут-буття, у якому, завдяки голосу совісті як заклику до вчинку, інтегровані загострене відчуття власної смертності, провини й ситуації.

Ключові слова: антропологічна криза; провина; повсякденні практики; скінченність; справжність.

Постановка проблеми та її стан дослідження. Переглядаючи україномовні статті, у яких аналізується творчість М. Гайдег҆ра, можемо констатувати, що повсякденні практики, як і автентичність/справжність, не є предметом їх ҆рунтовного розгляду. У статтях з'ясується ҆неза мислення філософа та впливи тих чи інших учених на формування фундаментальної онтології або аналізуються її окремі екзистенціали [2; 4-6]. Проте немає реконструкції загального розуміння М. Гайдег҆ром повсякдення як єдиної можливої реальності *Dasein*. Наприклад, А. Дахній розглядає не автентичність як таку, а феномен прийняття власної смертності людини як один із її чинників [7]. У монографії С. Шевченка «Автентичність людського буття у філософії екзистенціалізму» побіжно розглядається концепція автентичності М. Гайдег҆ра; при цьому залишається поза увагою феномен совісті, який є визначальним для справжності [13, с. 58-78]. У монографії О. М. Кочубейник також нічого не говориться про автентичність як комплексний феномен та повсякденні практики [див. 9].

На жаль, українське гайдег҆рознавство незначне за обсягом, а праці М. Гайдег҆ра все ще не доступні українським гуманітаріям. Єдина книга цього автора, перекладена українською, лише недавно побачила світ [3].

Кожна людина живе повсякденним життям. Ніхто не може уникнути повсякденного життя. Саме ця необхідність і масовість повсякденного життя робить актуальним наше звернення до фундаментальної онтології повсякдення М. Гайдег҆ра, до феномена справжності.

Що таке справжність? Як її розуміє М. Гайдег҆р? Якими є прояви справжнього і несправжнього *Dasein*? Відповідь на ці питання є **метою** нашої статті; при цьому ми спробуємо показати, що справжність не є статичною, не є чимось застиглим, а такою, що реалізується в практиках цілісного життя.

Виклад основного матеріалу. У ХХ ст. повсякдення стає одним із ключових понять гуманітарних наук (соціології, психології, культурології тощо) та філософії. Ми звернемося до творчості філософа М. Гайдег҆ра, який у праці «Буття і час» здійснив чи не перший ҆рунтовний аналіз повсякдення та повсякденних практик як уміння людей жити в умовах нецілісності [14].

Поняття практики відоме з часів Давньої Греції. Його аналізують Платон та Аристотель. Платон у діалозі «Хармідес» вважає, що практика - це сукупність дій, спрямованих на досягнення певного результату в певній сфері діяльності; але, щоб діяти, потрібно приймати саме такі рішення, які *необхідно* приймати. Ухвалення необхідних рішень можливе лише на основі розсудливості (гр. *phronesis*). Платон визначає розсудливість так: «...розсудливість - це здатність займатися своїм» [12]. Своїм - означає рідним, корінним, властивим собі (гр. *auto to auto*); своїм, тобто тим, що не можна відокремити від людини. Аристотель зазначає в «Топіці»: «Власне - це те, що хоча й не виражає сутності буття речі, але притаманне лише їй...» [1, с. 353]. Людина за допомогою розсудливості може дотримуватися того, що притаманне лише їй і реалізувати це унікальне в повсякденному житті. Реалізація власного й слідування за ним є справжністю. В Аристотеля практика «стосується формування людини за допомогою всієї сукупності дій, керованих чеснотою розсудливості» [8, с. 500]. Концепція «сродної праці» Г. Сковороди узгоджується із платонівською та аристотелівською концепціями «заняттям своїм».

Антропологічна криза - це криза повсякденного життя, коли люди втрачають здатність бути розсудливими і діяти на основі розсудливості: «Отже, у кого немає нічого спільного з розсудливістю й добросовістю, хто постійно проводить час у бенкетах і в інших подібних розвагах, і в цьому полягає увесь його досвід, того, зрозуміло, відносить тільки донизу..., і ось на такому про-

сторі вони блукають усе своє життя. Вони ніколи не переступають ті межі й ніколи не споглядали того, що справді високе, не підносились до нього і ніколи посправжньому не наповнювались тим, що є, не зазнавали непідробного й чистого блаженства; вони, як та худоба, завжди дивляться вниз, похиливши голову до землі й до столу... І це все через те, що не наповнюють вони нічим справжнім ані того, що в них самих є, ані того, що в них служить тому заслоною» [11, 586в]. Так Платон описує життя людей в нецілісності та несправжності, в останньому реченні виявляючи причину такого способу життя – падіння (Verfallen).

Доки не буде прискіпливо розглянуто та проаналізовано, чому люди не є розсудливими й не можуть займатися своїм, доти антропологічну кризу не буде подолано. Однак криза – це завжди шанс оновлення та змін, оскільки криза виявляє, що не так і чому не так за умови, що є бажання зрозуміти це, виправитися та йти далі.

«Люди-самість» (Man-selbst) як основний діяч повсякдення. М. Гайдеггер визначає повсякдення як «буття „між“ народженням і смертю» («Die Alltäglichkeit ist doch gerade das Sein „zwischen“ Geburt und Tod») [14, с. 233]. Занурюючись у повсякдення як «буття-між», новонароджений поступово «вибивається в люди». Процес «вбивання в люди» – це процес формування *люди-самості*, який супроводжується розчиненням у масі, тобто в людях. Я, ототожене з тілом, є психофізичною єдністю. Таку психофізичну єдність називають особистістю, але ця особистість постає як об'єкт зовнішнього світу; вона може усвідомлювати себе як «окремішність», як «неповторність», але це не означає, що така особистість не розділяє масових установок і не є масовою. Така особистість детермінована звичками, поглядами більшості, тому вона не може поглянути на них із певної віддалі. Вона підпорядковується анонімним нормам та правилам суспільного життя. Тому ця особистість має *люди-самість*, а не унікальну *самість*. Винахідливість, гнучкість, уміння пристосовуватися та «виходити сухим із води», уміння отримувати вигоду, здавалось би, за несприятливих умов, уміння використовувати інших так, щоб ті не підозрювали, що їх використовують, – усі ці практичні навички маневрувати в повсякденні й керувати повсякденними ділами так чи інакше спрямовані не на здійснення власної *самості*, не того, ким вона є насправді, а *люди-самості*. М. Гайдеггер має на увазі, що індивід розчинив себе в людях і став чимі людським, тобто *das Man*. «Хто практикує?» – це важке питання, але, на перший погляд, відповідь лежить на поверхні: «Я». Однак хто такий цей «Я»? «Я», що практикує та діє в повсякденні, – це *люди-самість*.

М. Гайдеггер уникає таких понять, як «суб'єкт», «субстанція», «Я», тобто усіх відомих понять «класичної філософської антропології», особливо картезіанської. Він пише: «...субстанція» людей не дух як синтез душі і тіла, а екзистенція» («...die „Substanz“ des Menschen ist nicht der Geist als die Synthese von Seele und Leib, sondern die Existenz») [14, с. 117]; «самість...і не субстанція, і не суб'єкт» («Selbst...es weder Substanz noch Subject ist») [14, с. 303].

М. Гайдеггер намагається надати *люди-самості* фундаментального значення, тобто онтологічно-екзистенціального значення. Чи справді ми стикаємося з повсякденними практиками *люди-самості*? Звичайно, що так. Повсякденна практика *люди-самості* полягає в тому, наприклад, щоб працювати на себе, не займаючись своїм. За капіталістичних умов праця на себе означає, що *люди-самість* займається тим ділом, яке забезпечує їй та її родині матеріальний затишок та ком-

форт. *Люди-самість* започатковує «діло», чи то пак «бізнес». Якщо взяти радянський час, то навіть тоді люди примудрялися працювати на себе, але у зв'язку із відсутністю приватної власності на засоби виробництва ця «праця на себе» полягала в тому, щоб «узяти» на заводі, фабриці, колгоспі щось для себе. Таких людей називали «несунами». Вони не крали, а виносили таємно з місця праці те, що, як вони вважали, належало їм. У часи незалежності України ця звичка «нести» перетворилася на таку практику вміння жити, яка описується феноменом «крутитися». «Хочеш жити – умій крутитися», або в більш грубій формі: «Не вкрадеш – не проживеш», яка ще утвердилася за радянських часів та успішно перейшла в незалежне повсякдення українців. Таке життя, котре протікає в не власній життєвій практиці, «крутінні», можна назвати нецілісним. Неавтентичне повсякдення – це сфера життя в нецілісності. М. Гайдеггер таке нецілісне життя називає «специфічним буттєвим способом падіння» («...die spezifische Seinsart des Verfalles») [14, с. 178]. Але немає усвідомлення падіння. Люди продовжують жити так, ніби нічого не сталося. Для них «природно» перебувати в стані падіння, і нічого тут не вдієш. Заклики до «морального життя», наголошення на тому, що так «жити не можна», на них не діють. Люди, не чуючи цих закликів, заклопотані не своїми повсякденними ділами. Ми свідомо не вживаємо тут вислову «не своїми справами», оскільки слово справа має спільний корінь зі словами правда, справжність, справедливість. Тому таке висловлювання «не своїми справами» неможливе в тому сенсі, що справи завжди є свої, а не чужі; справа завжди веде до справжності і є справедливою. Той, хто займається справою, є справжнім (онтологічно). Ми припускаємо, що слово «діло» має інше значення, не тотожне значенню слова «справа». Діло – це вид діяльності, який фрагментарний, частковий і невластивий для певної людини. Діла (у множині) означають заняття не-своїм у житті, тобто частковим і дріб'язковим, тим, що ділить людину на певні фрагменти, тоді як справа робить людину цілісною в її житті. Діло забирає в людини час, оскільки вона робить те, що не потрібно їй. Так минає життя людей у (не своїх) ділах. Люди завершують не своє життя в незавершеності або змученими та фрагментованими і навіть не здогадуються про це.

Однак *Dasein* завжди має можливість повернутися до себе, до власних можливостей і реалізувати їх; воно завжди може обрати себе або втратити себе. Тому можливі два буттєві способи буття-у-світі: властивий і невластивий, справжній і несправжній.

Назад до самості Dasein. Як приходять до власної самості? Через взяття на себе власної самості, яка проявляється завдяки совісті та усвідомленню власної смертності. Боязнь смерті не дозволяє *люди-самості* прийти до самої себе, тому *люди-самість* уникає смерті за допомогою турботи. Боязнь не автентична, тому що вона виникає перед зовнішнім об'єктом; бояться чогось або когось. Боязнь – це інтенціональний стан, який спрямований на зовнішні об'єкти. Так само бояться смерті як зовнішньої щодо людини. На відміну від боязні, страх автентичний, оскільки він є неінтенціональним; страх одночасно повсюди й ніде. Це означає, що причиною страху є весь світ, світ як такий. Страх одразу індивідуалізує *Dasein* у його бутті-у-світі: «Страх оголює в *Dasein* буття до найвсласнішої можливості бути, тобто вивільняє для свободи вибору самого себе» («Die Angst offenbart im Dasein das Sein zum eigensten Seinkönnen, das heißt das Freisein für Freiheit des Sich-selbstwählens und -ergreifens») [14, с. 188].

Екзистенціал турботи виявляє незавершеність

Dasein у його чи її нецілісності. «Нецілісність означає брак у здатності бути» («Die Unganzheit bedeutet einen Ausstand an Seinkönnen») [14, с. 236]. Звичне розуміння смерті полягає в тому, що смерть настає після життя. Людина жила, жила й померла. Таке «розуміння» є нерозумінням феномена смерті. Смерть у житті й життя в смерті – вони нероздільні. Народжений уже поступово починає наближатися до смерті, бо смерть є в ньому, а він – у смерті. Щоб побачити чи зрозуміти феномен смерті, необхідно розглядати її не як майбутню «подію», а як *на-явність* у житті: смерть можлива у будь-який день життя, бо вона *на-явна* завжди; смерть не приходить із «майбутнього», вона не настає «після» життя. Якщо є таке розуміння смерті, то смерть індивідуалізує ще за життя. Смерть висмикує *Dasein* із людей (*das Man*).

Проте не обов'язково чекати на смерть, щоб стати самим собою. Взяття власної самості на себе здійснюється завдяки вибору самого себе. Тоді голосом совісті засвідчується здатність бути самим собою: «Те, що в нижче поданій інтерпретації задіяне як це свідчення, є буденним самотлумаченням *Dasein*'у, яке називають *голосом совісті*» («Was in der folgenden Interpretation als solche Bezeugung in Anspruch genommen wird, ist der alltäglichen Selbstausslegung des Daseins bekannt als *Stimme des Gewissens*») [14, с. 268].

Цікаво, що в М. Гайдеггера совість забезпечує цілісність екзистенції *Dasein*. Ця цілісність визначається єдністю самості з її можливостями в певних ситуаціях. Совісна самість чутлива до життєвих ситуацій. Релігійна концепція совісті полягає в тому, що совість розглядається як голос трансцендентного в людині; цей голос дозволяє їй діяти відповідним чином, тобто правильно, на основі розрізнення добра й зла. У такому разі свідомість і совість можуть ототожнюватися. Ця тотожність дає нам можливість стверджувати, що сфера психічного надзвичайно широка. Психоаналіз виявив структуру сфери психічного, але не структуру свідомості. З. Фройд виділив надпсихічне Я, тобто супер-Я, психічне Я і підпсихічне Я. Щодо структури свідомості, то тут психологія нічого не може сказати напевно. За аналогією структури психіки структуру свідомості поділяють на такі шари: надсвідомість, свідомість-Я і підсвідомість. Проте, на наш погляд, така структура свідомості не витримує критики. Свідомість контролює всі сфери психіки: інтелектуальну, емоційно-афективну й ціннісно-вольову. Тому свідомість не може мати якихось частин; вона є чимось цілим і неподільним у собі. Про це, наприклад, говорить Дж. Крішнамурті: «Коли ви усвідомлюватимете вашу обумовленість, ви розумітимете всю сферу вашої свідомості. Свідомість – це цілісна сфера, у якій функціонує думка та існують взаємини. Усі мотиви, потреби, страхи, натхнення, задоволення, надії, печалі, радість перебувають у цій сфері. Але ми ділимо свідомість на активну і пасивну, на вищий і нижчий рівень. Тобто на поверхні всі наші повсякденні думки, відчуття і діяльність, а під ними – те, що називають підсвідомістю, ті речі, із якими ми не знайомі, які проявляються випадково через передчуття, інтуїцію та сни» [10, с. 21]. Якщо це так, то свідомість, найшвидше, має кулясту форму, а не пірамідальну. Куля свідомості охоплює всі сфери психіки; якщо є усвідомлення, тоді не може бути «підпсихічного». «Підпсихічне» стає осмисленим та усвідомленим. Тоді є та цілісність, про яку говорить М. Гайдеггер. Свідомість-совість розриває *люди-самість* на шматки, щоб проявилася справжня самість *Dasein*, яка не є ані суб'єктом, ані субстанцією, ані Я. Буття самим собою – це буття у світі згідно із совістю-свідомістю. Совість-свідомість дозволяє бути єдиним цілим зі своїми можливостями, які вже не про-

сто можливості, а дійсність (Aktualität) на життєвому шляху.

Маємо зворотний процес, а саме: якщо *Dasein* із початку свого буття-у-світі губиться в людях завдяки тому, що воно «вибивається в люди», то голос совісті-свідомості, навпаки, закликає вийти з людей і позбутися *люди-самості*: «Совість викликає самість *Dasein* із загубленості в людях» («Das Gewissen ruft das Selbst des Daseins auf aus der Verlorenheit in das Man») [14, с. 274]. Але це не означає вихід за межі буття-у-світі. Самість *Dasein* залишається у світі; вона не замикається на собі, тобто вона не є соліпсичною, не є «ррччю в собі», не є «монадою без вікон і дверей», яка трансцендентна у відношенні до життєвого світу, також вона не є «трансцендентальним суб'єктом» І. Канта чи Е. Гуссерля.

Тільки тепер *Dasein* починає розуміти себе як *справу-буття-у-світі*, а не лише як буття-у-світі. Коли хтось був у людях, такого власного й самостійного розуміння себе не було. Не можна, на думку М. Гайдеггера, вважати, що совість-свідомість кличе *Dasein*, бо тоді є подвоєння. Насправді, *Dasein* у заклику совісті закликає самого себе: «*Dasein* кличе в совісті самого себе» («Das Dasein ruft im Gewissen sich Selbst») [14, с. 275]. Цей заклик одночасно походить від мене самого й перевищує мене самого. І тут М. Гайдеггер визнає, що «цю феноменальну даність не поясниш» («Dieser phänomenale Befund ist nicht wegzudeuten») [14, с. 275]. Фактично, *Dasein* і є цією самістю, яку кличе совість-свідомість. У своїй основі *Dasein* є фундаментальним та радикальним *одним цілим* справжності й несправжності. Але справжність є *примордіальною, буттєвою* ознакою *Dasein*, тоді як несправжність є лише *онтичною* ознакою, тобто тимчасовою, поверховою. Але, як написано в «Книзі Змін»: немає нічого більш постійного, аніж тимчасове. І це – факт. Адже за М. Гайдеггером, несправжність є найпоширенішим, не-буттєвим способом існування *Dasein* у повсякденні. Тому справжність є усього лише *можливістю Dasein*, а не актуальністю чи дійсністю. Розглянемо ближче можливість справжності.

Практики повсякденної автентичності. У праці М. Гайдеггера «Буття і час» можна знайти два значення справжності. З одного боку, справжність вживається в описовому значенні й означає власний, особливий, свій. Те, що справжне, є найбільш власним, своїм, тобто тим, що є найбільш мені властивим та особливим для мене (*eigen* в *eigentlich*). Справжність у сенсі автентичності стосується унікальності першої особи, її екзистенції. З іншого боку, у М. Гайдеггера зустрічаємо нормативне значення справжності. Це нормативне значення вказує на те, що бути автентичним – добре, а не бути – погано. Крім повсякдення, нічого іншого немає. У повсякденні можна бути або справжнім, або несправжнім. Справжність – це буття самості *Dasein*. Самість не пізнається. Самість дається через голос совісті, тобто саме буття *Dasein* у світі закликає його до самого себе.

Практики автентичності ґрунтуються на совісті. Голос совісті перериває не-автентичну, нецілісну, практику *Dasein*, у якій воно є неповноцінним, бо не живе згідно із совістю; ця відсутність совісті проявляється в занятті не своїм, коли кидаються на всі не свої можливості й губляться в них. Такі не свої можливості стають ділами. Такий стан загубленості в ділах називається розсіяно-запамороченим.

Справжність пов'язана зі справою, сміливістю, зосередженістю та силою, оскільки справжність потребує дотримання *найвласнішого* собі самому шляху. Тому автентичність – це ще й рішучість, яка інтегрована в передбачуваність того, що чекає на *Dasein*, а саме: долю. Рішучість, у свою чергу, мусить бути пов'я-

зана з розсудливістю, яка забезпечує практикування свого, власного, тобто того, до чого кличе совість. Рішучість є завчасною, оскільки вона випливає із самостійності самості: «Самостійність екзистенціально означає не що інше, як завчасну рішучість» («Die Selbstständigkeit bedeutet existenzial nichts anderes als die vorlaufende Entschlossenheit») [14, с. 322]. Практики автентичного *Dasein* є доленосними.

Цікавий поворот: зв'язок розсудливості з рішучістю. Звернімо увагу на те, що рішучість *завчасна*, тобто не є передчасною. Передчасна рішучість Я, тобто ніби-самості, онтичної самості, означає його марну рішучість, яка «кидається» на невласні можливості. Але самостійність самості – це вже готовність завжди бути собою у своїй завчасній рішучості, яка не дозволяє зійти на манівці. Тут платонівське та аристотелівське значення *бути розсудливим* збігається із гайдегґерівським значенням *бути рішучим*. Бути рішучим означає залишатися чутливим до унікальних вимог конкретної ситуації і діяти в ній зосереджено й розсудливо, одним словом, уміло. Совість закликає до свого, а розсудливість дозволяє притримуватися свого в житті. Своє – це справжнє. Своє не потрібно розуміти еґотично, адже тут-буття (*Dasein*) є буттям-у-світі й воно не може себе ізолювати від нього: «Рішучість як власне буття-собою, не відриває тут-буття від його світу, не зводить його до безтурботного Я. Але як вона могла би це зробити, коли ця рішучість, як власна відкритість, є не що інше, як власне буття-у-світі» («Die Entschlossenheit löst als eigentliches Selbstsein das Dasein nicht von seiner Welt ab, isoliert es nicht auf ein freischwebendes Ich. Wie sollte sie das auch – wo sie doch als eigentliche Entschlossenheit nichts anderes als das In-der-Welt-sein eigentlich ist») [14, с. 298]. Тут-буття завжди перебуває у відношенні і є відкритим до Іншого у своєму бутті, хоча від початку тут-буття є самотнім у своїй власній смертності, бо ніхто інший не буде вмирати за нього. У само-стоянні самість здатна рішуче прийняти власну смертність, щоб розсудливо, із совістю, тобто автентично, здійснювати справу-буття-у-повсякденні до самої смерті.

Наш аналіз справжності у фундаментальній онтології М. Гайдегґера був би неповним, якби ми не звернулися до такого феномена, як провина (*Schuld*). Голос совісті відкриває ще й провину *Dasein* за те, що воно не є самим собою. Тут-буття завжди винне, оскільки є скінченням: «Бути-винним притаманне буттю самого *Dasein*, першій визначеному як здатність бути. Те, що *Dasein* постійно винне, може лише означати, що воно у своєму бутті є власним чи невласним екзистуванням. Бути-винним – не просто постійна властивість чогось постійно наявного, але екзистенційна можливість власного або невласного бути винним» («Das Schuldigsein gehört zum Sein des Daseins selbst, das wir primär als Seinkönnen bestimmten. Das Dasein "ist" ständig schuldig, kann nur heißen, es hält sich in diesem Sein je als eigentliches oder uneigentliches Existiert. Das Schuldigsein ist keine nur bleibende Eigenschaft eines ständig Vorhandenen, sondern die existenzielle Möglichkeit, eigentlich oder uneigentlich schuldig zu sein») [14, с. 305-306]. Навіть тоді, коли тут-буття досягає автентичності, провина все одно лежить на ньому. Той, хто приймає провину, приймає і відповідальність за себе. Намагання уникнути цієї відповідальності є падінням у несправжність, а тому й нецілісність.

Провина і голос совісті є тими факторами, які безпомилково вказують на можливість бути справжнім у несправжньому повсякденні. Переживання провини є джерелом моральності. У повсякденному житті люди втрачають і зраджують себе. Зрада себе є поширеним

явищем у повсякденні. Така зрада і втрата веде до переживання провини. Тому в М. Гайдегґера провина є сигналом про те, що ми можемо бути автентичними.

Висновки

Прочитання текстів М. Гайдегґера може бути різним. Кожен історик філософії може їх тлумачити по-своєму. Ми запропонували власне прочитання тих текстів німецького мислителя, які стосуються його розуміння справжності й повсякденних практик. Також мотивом звернення до концепту справжності в М. Гайдегґера є брак справжності в українському суспільстві, відповідно, і брак совісті. Жити згідно із совістю не притаманно більшості громадян України, включно із владою. Ця стаття покликана пролити світло на феномен справжності, щоб показати її особливості та важливість для формування соціальних відносин. Справжність не визначається соціальним чи майновим статусом тої чи іншої особи; справжність не може прийти іззовні. Здатність брати на себе відповідальність за вибори є ознакою справжності. *Справжність – це цілісне онтологічне переживання Dasein, а не онтично-психологічне, у якому, завдяки голосу совісті, як заклику до вчинку, інтегровані загострене відчуття власної смертності, провини та ситуації.*

Фундаментальна онтологія повсякдення М. Гайдегґера – це відповідь Е. Гуссерлю, що жодна феноменологічна редукція неможлива, а трансцендентальне Я як чиста свідомість, як спостерігач за конституванням життясвіту – це проста фікція.

Однак у другому періоді своєї творчості М. Гайдегґер заговорив про «просвіт буття» (*Lichtung*); про те, що все ж таки на «провідній нитці» мови, яка є «домом буття», людина постає «пастухом буття», бо саме через людину дається цей просвіт – сенс буття. Але сенс буття полягає у виборі власних можливостей за покликком совісті. Справжність має часовий вимір. Буття-у-світі дається самості через час. Темпоральність людського існування у світі засвідчує його скінченність. Тому таке існування є існуванням до смерті. Смерть кладе край часу. Зі смертю час самості *Dasein* завершується, а тому завершується і його/її буття-у-світі. Тому принциповим залишається питання: як прожити цей відрізок часу між народженням і смертю? По-справжньому чи ні?

ЛІТЕРАТУРА

1. Аристотель. Топика // Аристотель. Соч. в 4-х т. / Аристотель; [редактор З. И. Микеладзе]. - М.: Мысль, 1978. - Т. 2. - С. 349-532.
2. Баумейстер А. Джерела і приховані мотиви фундаментальної онтології / А. Баумейстер // *Sententiae* : наукові праці Спілки дослідників модерної філософії (Паскалівського товариства). - 2012. - XXVII. - № 2. - С. 46-59.
3. Гайдегґер М. Дорогою до мови / М. Гайдегґер; [пер. з нім. Володимира Кам'янця]. - Львів : Літопис, 2007. - 230 с.
4. Дахній А. Проект герменевтичної феноменології Мартіна Гайдегґера в контексті еволюції його мислення / А. Дахній // *Sententiae* : наукові праці Спілки дослідників модерної філософії (Паскалівського товариства). - 2012. - XXVI. - № 1. - С. 69-81.
5. Дахній А. Фактично-історичний вимір досвіду у філософії раннього Гайдегґера / А. Дахній // *Філософська думка*. - 2011. - № 5. - С. 76-88.
6. Дахній А. Два джерела екзистенціального мислення Мартіна Гайдегґера / А. Дахній // *Sententiae* : наукові праці Спілки дослідників модерної філософії (Паскалівського товариства). - 2010. - XXI. - № 1. - С. 63-74.
7. Дахній А. Автентичність перед обличчям смерті: та-на-тологічна проблематика у мисленні Мартіна Гайдегґера і

Льва Толстого / А. Дахній // *Sententiae* : наукові праці Спілки дослідників модерної філософії (Паскалівського товариства). - 2012. - XXVII. - № 2. - С. 67-76.

8. Європейський словник філософії: Лексикон неперекладностей. - К. : ДУХ І ЛІТЕРА, 2009. - Том перший. - 570 с.

9. Кочубейник О. М. Автентичність особистості у її життєвому світі: модули, процеси, статуси / О. М. Кочубейник. - К. : Вид-во педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова, 2010. - 272 с.

10. Кришнамурті Дж. Свобода від відомого. Перша й ос-

танья свобода / Джидду Кришнамурті ; [пер. з англ. Ігоря Карівця]. - Львів : ЗУКЦ, 2012. - 192 с.

11. Платон. Держава / Платон ; [пер. з давньогр. Д. Коваль]. - К. : Основи, 2000. - 355 с.

12. Платон. Хармидес [Електронний ресурс] / Платон. - Режим доступу : <http://grani.roerich.com/plato/txt/charmides.htm>.

13. Шевченко С. Л. Автентичність людського буття у філософії екзистенціалізму / С. Л. Шевченко. - К. : Інститут філософії імені Г. С. Сковороди НАН України, 2012. - 207 с.

14. Heidegger M. *Sein und Zeit* / Martin Heidegger. - Max Niemeyer Verlag Tübingen, 1967. - 437 s.

Каривець Ігорь,

кандидат філософських наук, доцент кафедри філософії

Національного університету "Львівська політехніка", г. Львів

ФУНДАМЕНТАЛЬНАЯ ОНТОЛОГИЯ МАРТИНА ХАЙДЕГГЕРА: АУТЕНТИЧНОСТЬ И ПОВСЕДНЕВНЫЕ ПРАКТИКИ

В статье рассматривается феномен аутентичности в контексте антропологического кризиса, который состоит в повседневных практиках как умениях жить в условиях неаутентичности или ущербности. На основе глубокого анализа фундаментальной онтологии Хайдеггера автор приходит к заключению, что аутентичность - это сложный онтологический опыт тут-бытия, в котором, благодаря голосу совести, как зова к поступку, интегрированы заострённые чувства собственной смертности, вины и ситуации.

Ключевые слова: антропологический кризис; аутентичность; вина; повседневные практики; конечность.

Karivets Ihor,

PhD, Associate Professor of Philosophy, National University "Lviv Polytechnic", Lviv

MARTIN HEIDEGGER'S FUNDAMENTAL ONTOLOGY: AUTHENTICITY AND EVERYDAY PRACTICES

This article deals with the phenomenon of authenticity in the context of anthropological crisis that consists in everyday practices as skills to live under unauthenticity/defectiveness. On the basis of the deep analysis of Heidegger's fundamental ontology the author concluded that authenticity is a complex ontological experience of Dasein in which, due to the voice of conscience as a call to action, the sharpened feelings of one's own mortality, guilt and situation, are integrated. The author argues that we still don't have the general understanding of Martin Heidegger's fundamental ontology as a complex phenomenon of everyday life. Therefore in this article the author attempts to reconstruct the whole phenomenon of everyday life on the basis of Martin Heidegger's fundamental ontology, which is included two dimensions: ontological and ontic. The ontological dimension of Dasein's everyday life is primordial and reveals the authenticity of Dasein, meanwhile the ontic one reveals its defectiveness. Dasein is the concrete phenomenological wholeness as the unity of ontological and ontic dimensions in its own everyday life. But the reality contradicts such unity, because we see the lot of unrealized human beings. Therefore the authenticity remains as possibility, which doesn't realize during the everyday life of human being. The key result of this article is that the author analyses the process how non-authentic everyday life, which is ontic, but creates illusion that it is ontological, may become authentic. The main factors of such becoming are: call of conscience, the feelings of mortality and guilt.

Keywords: anthropological crisis; authenticity; conscience; everyday practice; guilt; finitude.

REFERENCES

1. Aristotle (1978), *Topics*, In: Aristotle. *Works in 4 Volumes*. Vol. 2, Moscow, pp. 349-532 (rus).
2. Baumeister A. (2012), The Sources and Hidden Motives of Fundamental Ontology, *Sententiae: Scientific Works of Union of the Researchers of Modern Philosophy (Pascalian Society)*, XXVII, № 2, pp. 46-59 (ukr).
3. Heidegger M. (2007), *By a Road to the Language*, Litopys, Lviv, 230 p. (ukr).
4. Dakhnii A. (2012), The Project of Martin Heidegger's Hermeneutic Phenomenology in the Context of His Thinking, *Sententiae: Scientific Works of Union of the Researchers of Modern Philosophy (Pascalian Society)*, XXVI, № 1, pp. 69-81 (ukr).
5. Dakhnii A. (2011), The Factual-Historical Dimension of Experience in the Early Heidegger's Philosophy, *Philosophical Thought*, № 5, pp. 76-88 (ukr).
6. Dakhnii A. (2010), Two Sources of the Existential Thinking of Martin Heidegger, *Sententiae: Scientific Works of Union of the Researchers of Modern Philosophy (Pascalian Society)*, XXI, № 1, pp. 63-74 (ukr).
7. Dakhnii A. (2012), Authenticity before the Face of Death: Thanatological Problem in the Thinking of Martin Heidegger and Lev Tolstoy, *Sententiae: Scientific Works of Union of the Researchers of Modern Philosophy (Pascalian Society)*, XXVII, № 2, pp. 67-76 (ukr).
8. European Dictionary of the Philosophies: Lexicon of Untranslatables, Vol. 1. (2009), Dukh and Litera, Kyiv, 570 p. (ukr).
9. Kochubeinyk O. M. (2010), *The Authenticity of Personality in his/her Life World*, Pedagogical University named after Drahomanov M.P. Press, Kyiv, 272 p. (ukr).
10. Krishnamurti J. (2012), Freedom from Known. The First and Last Freedom, Lviv, p. 192 (ukr).
11. Plato (2000), *The Republic*, Osnovy, Kyiv, 355 p. (ukr).
12. Plato. *Harmides*, available at: <http://grani.roerich.com/plato/txt/charmides.htm> (rus).
13. Shevchenko S.L. (2012), *The Authenticity of the Human Being in the Philosophy of Existentialism*, Institute of Philosophy named after Hryhoriy Skovoroda of National Academy of Sciences, Kyiv, 207 p. (ukr).
14. Heidegger M. (1967), *Sein und Zeit*, Max Niemeyer Verlag, Tübingen, 437 s. (ger).